

INSTITUTTET

FOR

FREMTIDS

FORSKNING

Fremtidens boligfællesskaber

STRESSTEST AF INDSIGTER

DECEMBER 2021

COPENHAGEN INSTITUTE FOR FUTURES STUDIES

Indhold

Produceret til:

BOLIGLAB'S PROJEKTGRUPPE
BOLIGFÆLLESSKABER (oprindeligt navn
'Bofællesskabet Søparken')

Produceret af:

INSTITUTTET FOR FREMTIDSFORSKNING (IFF)
LASSE JONASSON, DIREKTØR OG
FREMTIDSFORSKER, LJ@IFF.DK

- 04** Introduktion
- 08** Hvad er megatrends?
- 11** Udvalgte megatrends
- 18** Fremtidens boligfællesskaber
- 21** Udvalgte trends
- 33** Workshop download
- 42** Appendix
- 45** Om IFF

1. **Introduktion**

Indledning

Dette dokument er formuleret som del af en af Bolig Lab's 7 projekter; Boligfællesskabet (oprindeligt navn: Bofællesskabet Søparken). Dokumentet afspejler den sidste del af projektets fase 1, som har til formål at identificere og analysere fremtidens beboeres behov når det kommer til bofællesskaber.

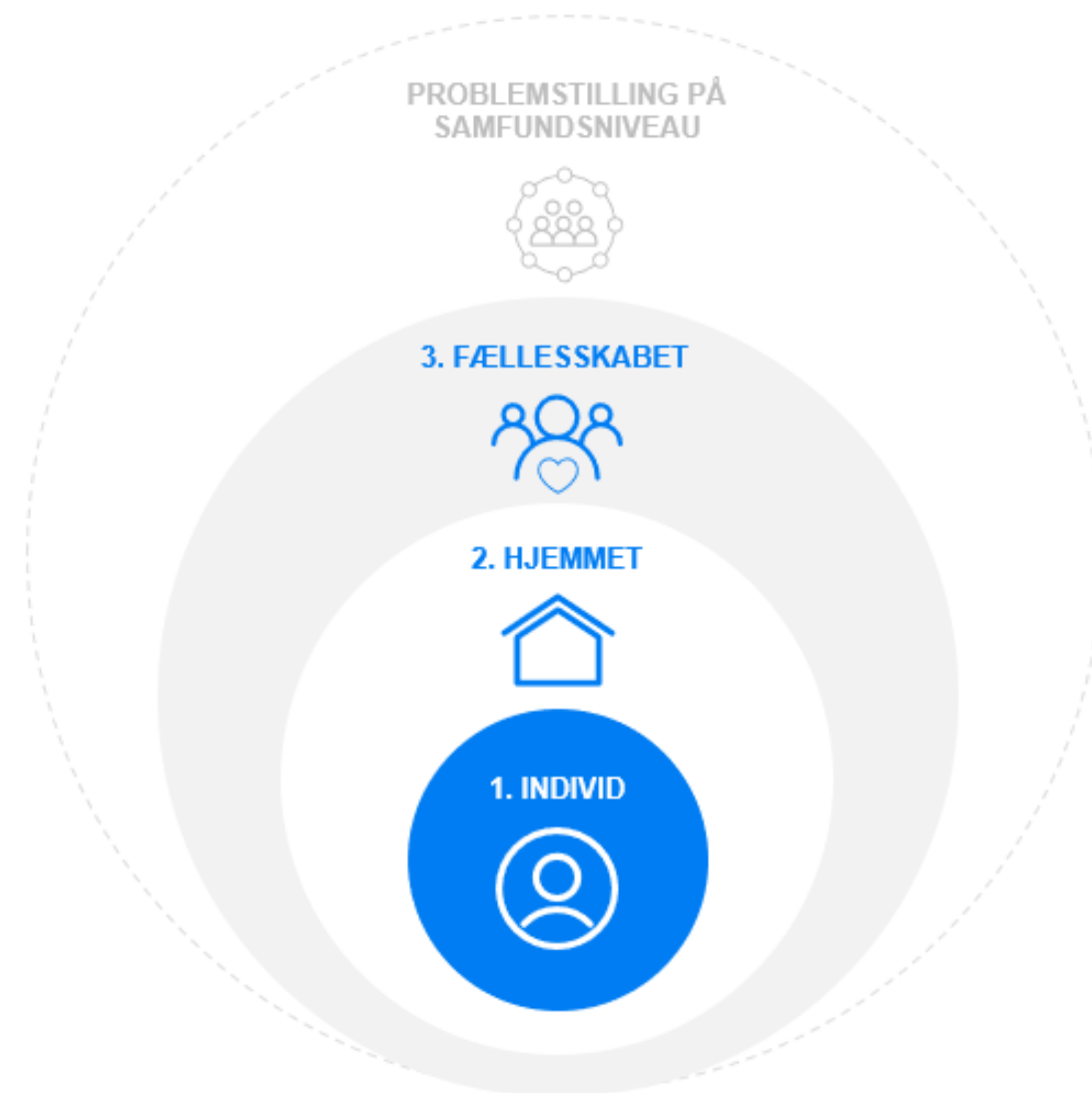
Selvom bofællesskaber er et kendt fænomen, ændrer beboernes forventninger, behov og motivation for at vælge at bo i bofællesskaber. Key takeaway fra Is It A Bird's indledende analyse er at forståelse af hvad et bofællesskab er, er lige så forskelligartet, som mennesker er det. Her er ikke mindst inklusionen af GLAD målgruppen (beboere med fysisk eller psykisk funktionsvariation), en vigtig del af dette eksperiments formål og med til at diversificere perceptionen af bofællesskabet yderligere.

I den kontekst er det vigtigt at holde sig for øje at selvom et koncept som bofællesskab ændrer navn til for eksempel 'boligfællesskab', vil konnotationerne fortsat forme beboeres opfattelse af konceptet, medmindre man formår at redefinere og implementere et andet indhold. Det er i dette lys, at IFF har lavet denne trend analyse, som bygger på Is It A Bird's indledende antropologiske analyse.

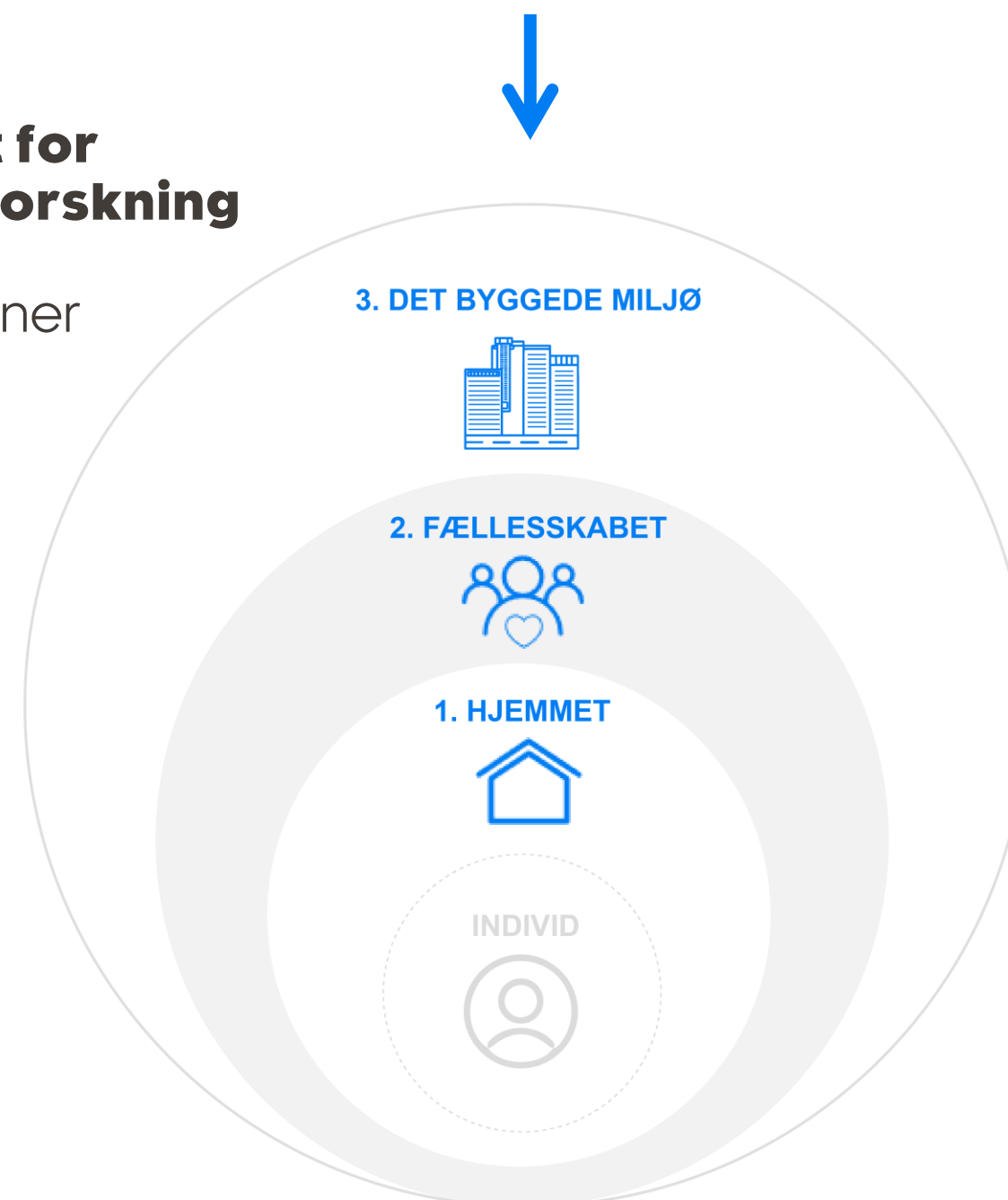

IS IT A BIRD

Fokus på behov

Fokus på implikationer

Fremgangsmetode

Is It A Bird har identificeret 3 niveauer af behov for at skabe attraktive og tilgængelige fællesskaber, som illustrationen øverst til venstre viser. Her er fokus på; 1) behov som individ, 2) behov til hjemmet og 3) behov i fællesskabet. Med udgangspunkt i Is It A Bird's antropologiske analyse, fokuserer IFF på de samfundsmæssige forandringer der er forårsaget af teknologiske og socioøkonomiske drivkræfter. Vores grundlæggende behov forventes ikke at blive forandret, men det gør måden de kommer til udtryk på. Derfor har vi valgt at fokusere på 3 nye niveauer i forlængelse af analysen fra Is It A Bird, jf. illustrationen til venstre.

Med udgangspunkt i IFF's 14 megatrends, har vi udvalgt de megatrends der er relevante i konteksten af fremtidens boligfællesskaber. IFF's megatrendanalyse tager udgangspunkt i en intern database med +400 tendenser, som gennem fem årtiers udvikling gør det muligt at udarbejde en foreløbig analyse af et emnes kontekstuelle miljø, som i dette tilfælde er boligfællesskaber. Derudover trækker analysen på eksisterende viden fra IFF's vidensbank, baseret på tidligere projekter på området. Megatrendanalysen omfatter ikke interviews, men relevante indsigter fra tidligere interviews er inkluderet med anonyme kilder.

Da megatrends er overordnede globale strømninger, og til tider svære at få øje på i dagligdagen, har vi udvalgt en række trends der er mere specifikke og relevante for boligfællesskaber. Implikationerne af de udvalgte trends, fokuserer på følgende tre parametre:

1) Fællesskabet 2) Hjemmet og 3) Det byggede miljø.

Oversigt over behov identificeret af 'Is It A Bird'

ILLUSTRATION AF IFF'S BIDRAG TIL DEN INDLEDENDE ANALYSE

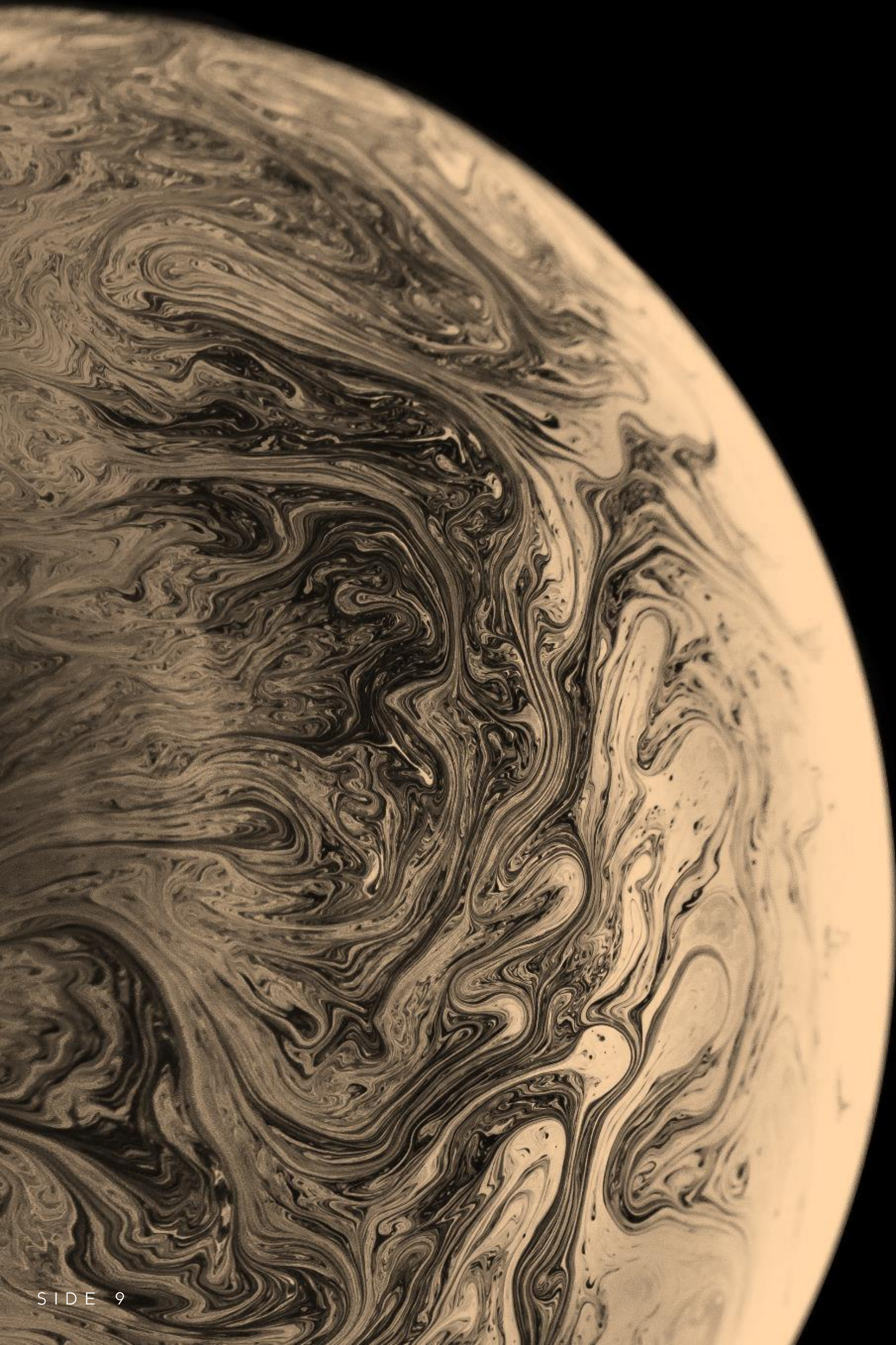
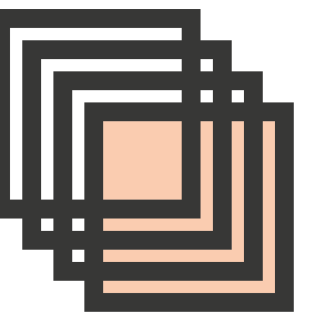
	Individet	Hjemmet	Fællesskabet
Overordnet behov	Det enkelte menneske har brug for at føle sig som en ressource på trods af ens mangler	Hjemmet skal være et fast og tryghedsskabende fundament for mig, mine stiftende behov og drømme om fremtiden	Fællesskabet opstår i spændingen mellem den fælles praksis og forestillinger om, hvad vi har til fælles
Behov 1	At blive betragtet, som et menneske der har værdi, ved at blive mødt med en forventning om at man kan bidrage	At have indflydelse og træffe valg om rutiner hjemme, indretning af private rum og have grader af indflydelse på fællesrum	At leve omkring mennesker man kan spejle værdier og livssituation i for ikke at føle sig alene
Behov 2	At have brug for et helle, hvor man ikke skal præstere og i stedet kan lade op	At hjemmet er en modsætning til arbejde, hvor nogle andre kompetencer er krævet og andre sociale relationer fylder	At have fælles praksis omkring kerneaktiviteter i sin hverdag; mad, fester og sociale arrangementer samt vedligehold og praktisk arbejde i hverdagen
Behov 3	At få hjælp i hverdagen, der hvor man selv er udfordret, hvad enten det er på tid eller kompetence	At kunne se næste skridt i livet afspejlet i sit hjem; plads til en ny kæreste, det næste (eller første) barn, at børn flytter hjemmefra	At dele hverdagsrutiner og have føling med, hvad andre omkring mig laver

Med udgangspunkt i Is It A Bird's antropologiske analyse, fokuserer IFF på de samfundsmæssige forandringer der er forårsaget af teknologiske og socioøkonomiske drivkræfter. Implikationerne af udvalgte tendenser, fokuserer på følgende tre parametre; 1) Fællesskabet 2) Hjemmet og 3) Det byggede miljø.

2. Hvad er megatrends?

Megatrends

- Megatrends er globale drivkræfter som former fremtiden i et globalt samfund. Vi har ganske lidt kontrol over megatrends.
- Megatrends er karakteriseret af interdependenser, hvilket betyder at der opstår interessant spændingsfelter hvor de mødes.
- Megatrends har en levetid på mindst 10-15 år.
- Ofte overvurderer vi megatrends indflydelse i det korte løb, og undervurderer dem i det lange løb.

Teknologisk udvikling

Anvendelsen af viden til handel eller industrielle processer. Innovation, udvikling og spredning af teknologi.

Demografisk udvikling

Målbare forandringer i demografi, som omfatter distribution og størrelse af befolkningen, inklusive urbanisering, aldring, etnicitet, religion og familiesammensætning.

Økonomisk vækst

Overordnet vækst i produktivitet og deraf følgende vækst i national velstand på en global skala.

Globalisering

Øget interaktion og integration blandt folk, økonomi, kultur, virksomheder og nationale regeringer på tværs af kloden.

Bæredygtighed

Imødekomme af nutidens behov uden at det sker på bekostning af fremtidige generationers evne at imødekomme deres behov

Fokus på sundhed

Global bevægelse i retning af forbedret sundhed og velvære, som omfatter alle aspekter af det offentlige, private og professionelle liv.

Kommercialisering

Områder i samfundet og den offentlige sektor bliver tildelt det private erhvervsliv.

Demokratisering

En transformationsproces hvor lighed, adgang og transparens er forbedret ved ansvarlighed, decentralisering, forstærkning og åbenhed.

Netværkssamfund

Et samfund og operativt miljø hvor netværk former sociale interaktioner og organisatoriske strukturer.

Immateralisering

Ændringer i vores opfattelser og værdier, herunder et større fokus på kvalitet over kvantitet.

Individualisering

Stigende efterspørgsel på skræddersyede produkter og services som direkte efterlever en hvilken som helst brugers behov og interesser.

Polarisering

Voksende kløft mellem ekstremer, såsom øvre og nedre markedssegmenter, på bekostning af middelsegmentet.

Acceleration & kompleksitet

Kortere levetid for virksomheder, innovation og produkter, med større industriel konvergens.

Videnssamfund

Stigende grad af uddannelse hos indbyggere og voksende økonomisk værdi af viden, hvor færdigheder, information og data udgør primære økonomiske aktiver.

GLOBALE MEGATRENDS

Udvalgte megatrends

Demografisk Udvikling

Demografisk udvikling refererer til forandringer i en række forskellige karakteristika, distribueringer og størrelser på menneskelige befolkninger. En af de vigtigste konsekvenser af demografisk udvikling er urbanisering, hvor vi kan se en stigende grad af folk der flytter og slår sig ned i byer på et globalt plan, heraf fænomenet 'megacities'. Demografisk udvikling (hovedsageligt aldring og befolkningsvækst) er en stærk og stabil megatrend. Dens vækst er dog forventet at aftage i det lange løb. Pandemier, krig og naturkatastrofer er faktorer der kan ændre på nuværende befolkningsfremskrivninger – primært på det lokale niveau, men også på de regionale og globale planer.

Bæredygtighed

Bæredygtighed refererer til en balance mellem økonomisk vækst og aktivitet på den ene side, og konsekvenserne af klimaforandringer og degradering af naturlige ressourcer på den anden side. Uden yderligere indsats for at reducere det menneske "aftryk" på miljøet, er effekterne af klimaforandringer og knaphed af ressourcer forventet at fortsætte, drevet af væksten i den globale befolkning og økonomisk aktivitet. Klimaforandringer bærer afgørende risici for økosystemer og kulturer, udvindelsen af afgrøder, tilgængelighed af vand, biodiversitet, og brug af land på det lokale, regionale og globale niveau.

Individualisering

Et centralt mål for det moderne liv, er at differentiere sig selv fra andre og opnå en højere position i et socialt hierarki der er baseret på fælles normer og værdier. Dette er et skift fra de mere kollektivistiske sociale normer til et mere bemyndiget individ, der kan træffe beslutninger, hvor konsekvensen i højere grad er et spørgsmål om interesse og færdighed, fremfor en nødvendighed og tradition. Tilblivelsen af en ny moralisme er en mod-trend i forhold til individualiserings udbredelse. Det er en reaktion på nostalgien over en tabt æra af social samhørighed, til tider præget af angst for at samfundet går i opløsning.

Fokus på Sundhed

Fokus på Sundhed refererer til en global bevægelse mod øget sundhed og velvære for os selv samt andre. Dette inkluderer alle aspekter af offentlige, private og professionelle liv. Fokus på Sundhed er stærk og stabil. Den er dog følsom overfor 'wild cards' såsom pandemier og eksterne indflydelser. Fokus på Sundhed er tæt knyttet til demografisk udvikling, teknologisk udvikling og økonomisk vækst.

Teknologisk Udvikling

Teknologisk udvikling er en kraftig drivkraft til forandringer i et samfund. Ny teknologi skaber nye muligheder og nye virksomheder, samt giver det os en ny måde at gribe eksisterende udfordringer an på. Teknologisk udvikling er en meget stærk megatrend i alle tidsrammer, dog kan det være svært at forudsige nøjagtigt hvornår specifikt gennembrud vil finde sted, og hvad disse specifikke gennembrud vil indebære.

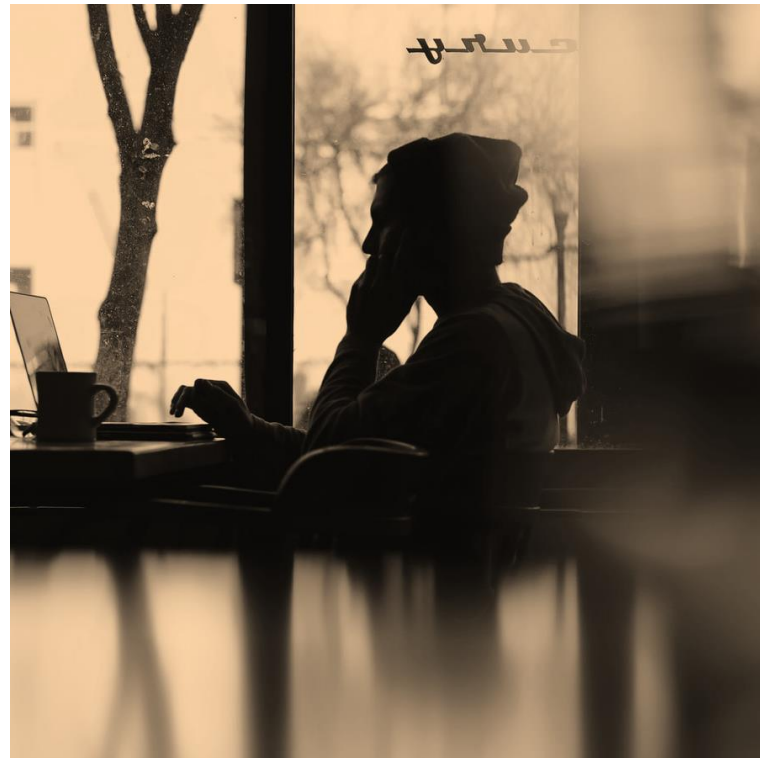
Kommercialisering

Kommercialisering finder sted når et voksende antal af områder i samfundet er tildelt kommercielle virksomheder. Dette er ikke kun begrænset til fysiske produkter og services, men også i stigende grad immaterielle værdier såsom kultur, holdning, samfund og politik. Kommercialisering har været en stærk og stabil megatrend både i udviklet- og udviklingsregioner henover de sidste årtier.

3. Fremtidens boligfællesskaber

Dynamikker der påvirker fremtidens boligfællesskaber

INDFLYVNING

De demografiske ændringer, urbaniseringen, den teknologiske udvikling og ikke mindst ændringen i livsstile vil skabe væsentlige ændringer i fremtidens boligbehov. Frem mod 2040 vil det stigende antal singler blive ældre og ikke have de samme muligheder for omsorg fra pårørende som par med børn. På den anden side har disse generationer, der har levet en stor del af deres liv som singler, sandsynligvis fået bedre kompetencer til at etablere sociale relationer, hvilket kan gavne dem sammenlignet med enker og enkemænd. Set i det lys, vil fremtidens bofællesskaber kræve større fokus på opkvalificering af sociale kompetencer, som respekt for privatsfære og konflikthåndtering.

I takt med at individet forsøger at tilpasse sig en verden i konstant forandring, bliver identitetsmarkører som klasse og køn mere og mere irrelevante. I stedet dannes individer i neo-tribal fællesskaber, hvor de kan opbygge identiteter omkring fælles interesser, uanset alder, køn og race.

Samfundet består i dag af mange typer fællesskaber. Antallet vil sandsynligvis stige i takt med, at fertilitetsraterne falder, skilsmisseraterne stiger, og mennesker fortsat er sociale væsener der søger fællesskaber, der erstatter kernefamilier. Frem mod 2040 vil vi se større mangfoldighed i, hvordan mennesker vælger at leve med nye nichegrupper og familiestrukturer som DINK-par (Dual Income, No Kids), hvor par vælger at fokusere på deres karriere, og såkaldte LAT-par (Living Apart Together), der er i intime relationer, men vælger at bo i separate hjem.

Videnskaben beviser sammenhængen mellem sociale relationer og fysisk og psykisk velvære. Ensomheden sniger sig ind, især i den vestlige verden, som følge af, at flere mennesker har råd til at leve alene i modne økonomier. Den fælles husstand er nu den mest almindelige husstandstype i Europa. I gennemsnit føler 25 % af de voksne europæere sig ensomme og omgås venner en gang om måneden eller mindre. Tendensen er imidlertid betydeligt stærkere i Øst- og Sydeuropa, hvor tallet er 40 % i Grækenland og Ungarn og 35 % i Litauen, Estland og Polen. I Nordeuropa (Holland, Sverige og Danmark) mødes kun 8 % med venner mindre end en gang om måneden. Samlet set viser disse tal en stigende efterspørgsel efter fællesskaber og netværk som fællesspisning, husholdning, sport og rejser.

FREMTIDENS FÆLLESSKABER

Inden for alle sfærer præsenteres mennesker for flere valgmuligheder end nogensinde tidligere. En eksklusiv tilgang til co-living, som til eksempel "vælg din familie"/"chosen family", kan udgøre et værdifuldt tilbud. De faciliterede fællesskaber må have klart formulerede værdier og ambitioner, da de vil opfattes som konkrete retningslinjer for medlemmer af fællesskaberne. Kulturen, der dyrkes i fællesskaberne, vil være erstatninger for tidligere familiefællesskaber og det vil være vigtigt at vide, hvilken type fællesskab beboere "melder sig ind i".

Der vil være nye behov for støtte i bofællesskaber, der involverer GLAD segmentet. En blød, følelsesmæssige form for støtte, der styrker socialisering på tværs af segmenter i et boligfællesskab, der rummer forskellighed. Den form for støtte kan delvist varetages af professionelle rådgivere – for eksempel i form af en professionel hus-terapeut, som alle kan henvende sig til for råd om sociale relationer. Det er vigtigt, at der er oaser, hvor det er tydeligt, at det er hér beboere kan henvende sig for hjælp.

Et selvvalgt fællesskab skaber mere tillid, som kan muliggøre integration af forskellige tjenester i det daglige liv, samt stimulere datadeling til at forbedre funktionaliteten af teknologi-understøttede boliger. Et internt socialt kreditsystem eller "valuta" kunne anvendes til at lette kommunikationen, styrke samhørigheden, men også hjælpe med at styre adfærd.

"The concept itself is really what brings people together"
- Anonymous

"IT-infrastruktur er ligeså vigtig som VVS!"
- Anonymous

"Real Estate seems to be the last industry to be disrupted, but I think co-living is the first step in rewriting the misaligned agendas between consumer and landlord"
- Anonymous

Udvalgte trends

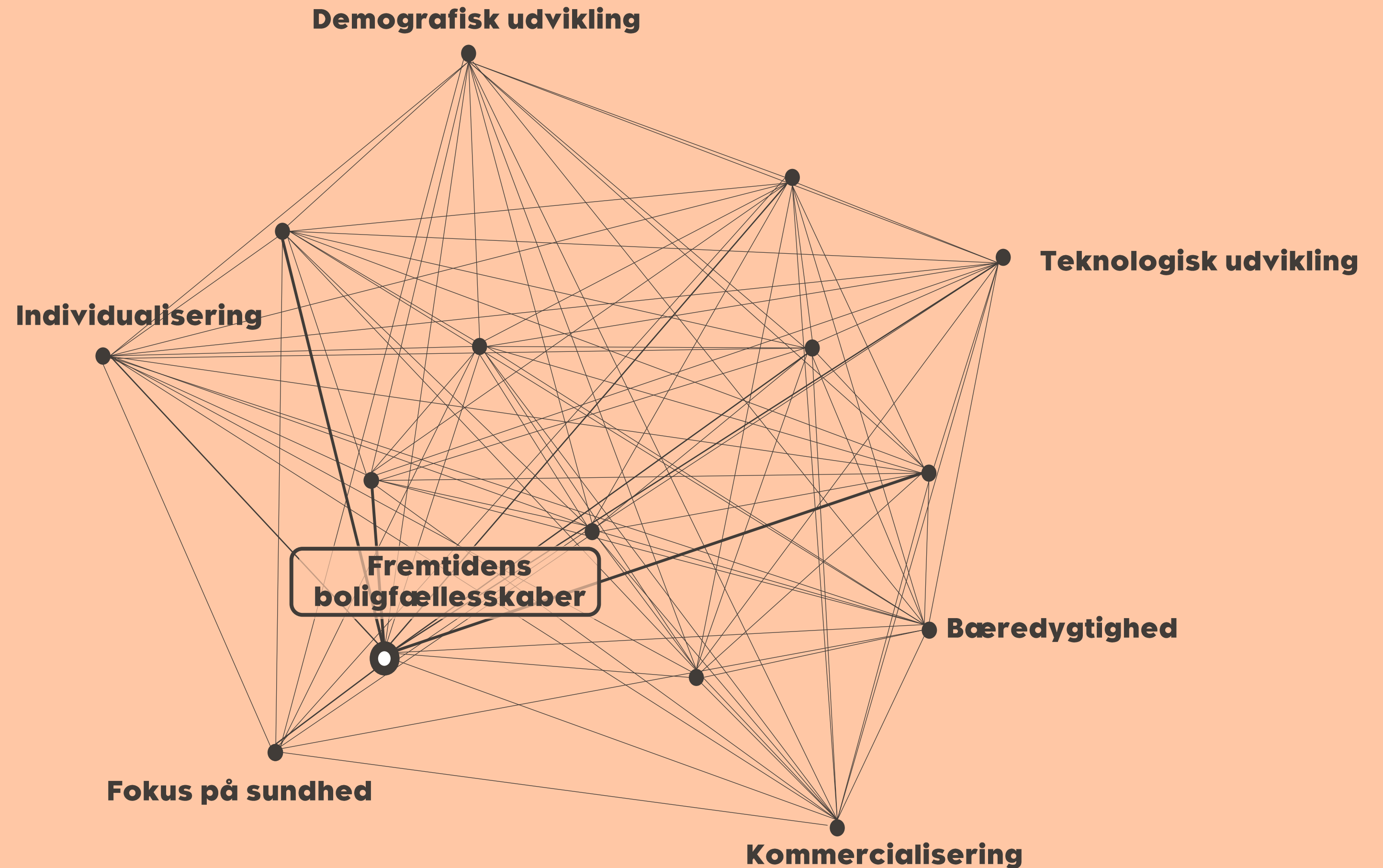
I det følgende vil udvalgte trends med relevans for fremtidens boligfællesskaber blive beskrevet. Hver trend beskrives kort (venstre side), og efterfølges af en række implikationer (højre side), som fokuserer på: 1) Fællesskabet 2) Hjemmet og 3) Det byggede miljø.

Hvor megatrends mødes...

I spændingsfeltet mellem megatrends opstår trends der i højere grad beskriver industri-specifikke strømninger. Disse trends er med til at skabe et sprog for og sætte ord på de forandringer der endnu er undervejs og ikke endeligt defineret.

Trendbeskrivelserne kan være med til at identificere og konkretisere strategiske usikkerheder, som kan informere et mere agilt besluthningsgrundlag, når man bygger boligfællesskaber til fremtidige generationer.

Urbanisering

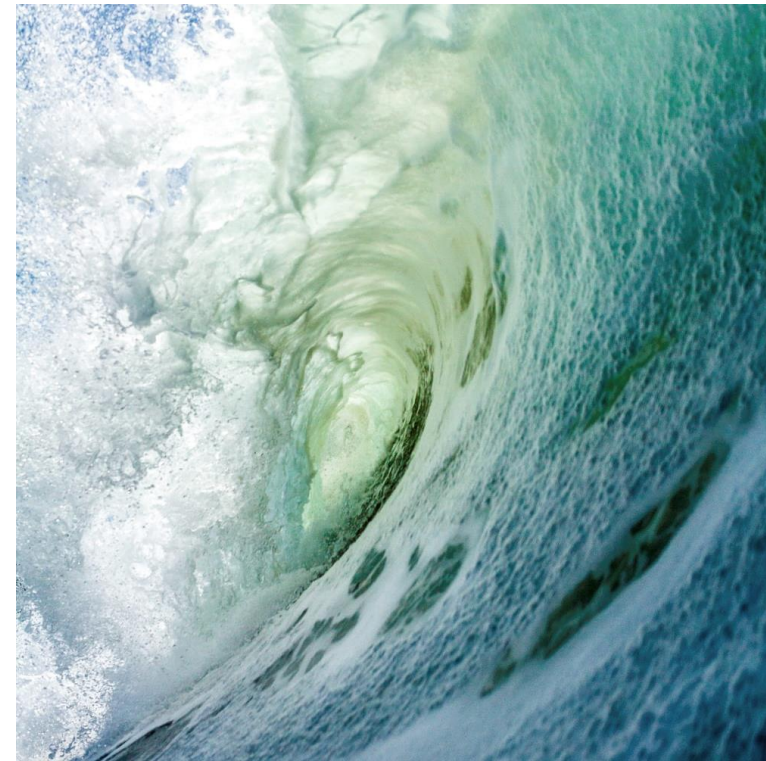
MEGATREND: DEMOGRAFISK UDVIKLING

Frem mod 2030 vil befolkningen i Danmark stige fra ca. 5,7 mio. til 6,1 mio. indbyggere. 88 % af væksten forventes at ske i gruppen 60+ år grundet længere middellevetid. Befolkningen vil i stigende grad blive koncentreret i byerne. Antallet af 18-29-årige i København vil ifølge Danmarks Statistik, stige med ca. 17% frem mod 2030, på trods af et generelt fald på nationalt niveau. København vokser for nuværende med mere end 10.000 mennesker per år. Væksten skyldes kun i mindre grad tilflytningen af bl.a. studerende. Selvom der over de sidste 10 år er flyttet et stort antal indbyggere til København, så har nettotilflytningen isoleret set kun udgjort 13% af Københavns befolkningsvækst. Derimod udgjorde indvandring, dvs. tilflytning til København fra et andet land end Danmark, 39% af væksten.

Fællesskabet: Der bliver i dag født dobbelt så mange børn i København som for 10 år siden. I 2030 er det derfor sandsynligt, at der vil være færre unge tilflyttere og en større andel af beboere, der selv er født i København. Dette kan få betydning for fællesskabsdynamikker, da flere i forvejen vil have deres primære netværk (familie og gamle venner) i København. Dette kan udfordre skabelse og dyrkelsen af en fælles kultur og samhørighed og følelse af fællesskab i boligfællesskaber som dette BoligLab eksperiment.

Hjemmet: Ovenstående kan skabe grundlag for services, der tilbyder hjælp til de forskellige muligheder og udfordringer, der opstår ved at bo og leve tæt sammen, på tværs af etnicitet, geografiske og sociale baggrunde. For eksempel hjælp til konflikthåndtering og / eller faciliterede samtaler i grupper, der hjælper beboere i boligfællesskaber med at forstå andre mennesker bedre. Begge "services" hjælper beboerne med at udvikle og dyrke færdigheder, der kan anvendes andre steder i livet, inkl. arbejdslivet.

Det byggede miljø: Den generelle urbaniserings- og prisstigningstendens har blandt andet haft den konsekvens, at flere og flere rykker sammen på mindre og mindre plads. Det gælder også helt konkret for den enkelte bolig: Der bygges mere kompakt med flere værelser på færre kvadratmeter, og med stort fokus på at optimere boligerne og gøre dem funktionelle, ved at udnytte hver kvadratmeter. Med andre ord har en nybygget 3- eller 4-værelses lejlighed i hovedstaden allerede i dag færre kvadratmeter end for 20 år siden.

Den grønne bølge

MEGATREND: BÆREDYGTIGHED & GLOBALISERING

En række byer, herunder København har forpligtet sig til at indarbejde regulering der sikrer at nye bygninger er CO2-neutrale inden 2030 (og alle bygninger inden 2050). Fokus er i dag på driften af bygningen. Det fokus vil øge betydeligt og afkræve ændret adfærd. EU har eksempelvis sat som målsætning at alt plastik skal kunne recirkuleres inden 2030 og at fødevarspild samtidigt skal reduceres med 50%. Samtidigt er det højest sandsynligt at der vil komme krav om at 'retrofite' energibesparende løsninger i den eksisterende boligmasse. Den stigende viden omkring bæredygtighed og konsekvenserne af eksisterende produktions- og forbrugspraksisser har også i tiltagende grad medført nye adfærdsmønstre, værdiparametre og livsstile og et øget fokus på økosystemer.

Fællesskabet: 'Dugnad' er et fænomen i Norge fra gammel tid, hvor naboer og venner stimler sammen for at hjælpe hinanden. Det er med til at skabe social samhørighed og en oplevelse af positiv afhængighed. I fremtidige boligfællesskaber kan man arbejde med et "Do Good" princip, hvor individuelle behov bliver afdækket for at kortlægge hvor fællesskabet kan hjælpe den enkelte. Dette med henblik på at gøre beboerne fælles ansvarlige og styrke sociale bånd.

Hjemmet: Hoteller beder i dag gæster om at reducere brugen af håndklæder, for klimaet skyld. Man kan med fordel etablere bæredygtige services der har den 3'dobbelte gevinst at øge social integration, reducere klimaaftryk og reducere omkostninger forbundet med management og vedligehold. På Refshaleøen er lejerens husleje bestemt af deres evne til at reducere CO2, tilsvarende variabel husleje kan via sensorer anvendes da disse gør det muligt at følge og evt. reducere den enkeltes miljøaftryk og bruge 'gamification', 'nudging' etc.

Det byggede miljø: En undersøgelse publiceret i Urban Policy and Research påviser at urbane haver byggede bro mellem mennesker og var med til at reducere eksisterende spændinger, og fremme social integration mellem ellers adskilte grupper. Bæredygtige praksisser kan således skabe et ikke-forceret socialt værdifællesskab, der understøtter trivsel i boligområder.

Kilder : A Framework for cirkulær buildings, Circle Economy 2018, Jonathan 'Yotti' Kingsley & Mardie Townsend (2006) 'Dig In' to Social Capital: Community Gardens as Mechanisms for Growing Urban Social Connectedness, Urban Policy and Research, 24:4, DR " Unge synes, de lever mere bæredygtigt end deres forældre" (2018) <https://www.c40.org/declarations/net-zero-carbon-buildings-declaration/> (tilgået Dec. 2021)

Dynamiske livsfaser

MEGATREND: INDIVIDUALISERING, VIDENS - SAMFUND & ØKONOMISK VÆKST

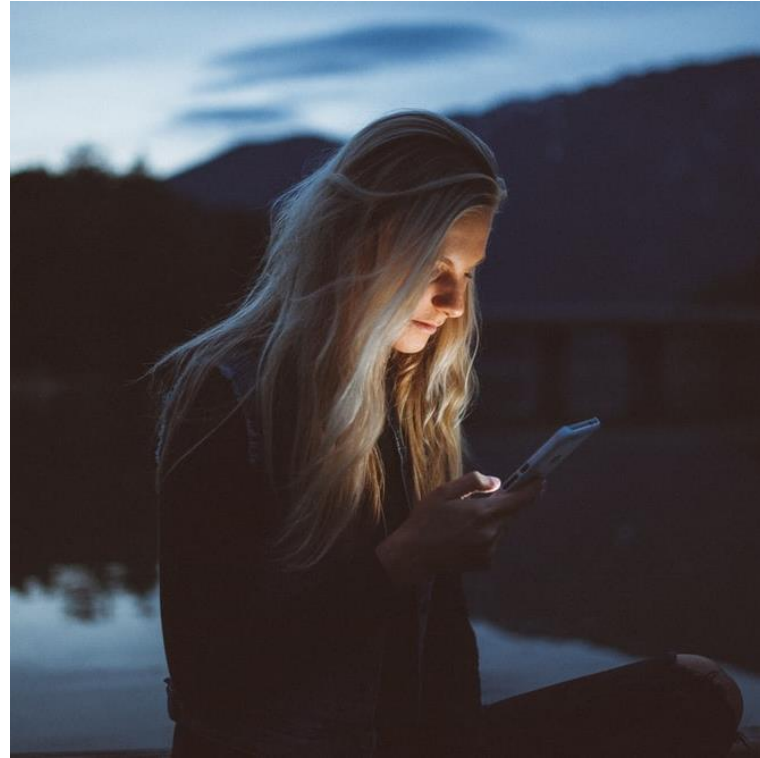
Det 21. århundredes livsstile har ændret og forskudt livsfaser i forhold til i 1950'erne. En række indbyrdes afhængige dynamikker skubber til denne ændring: længere uddannelse, livslang læring, flere karriereskift inden for et enkelt arbejdsliv og sundere og længere liv resulterer i en højere pensionsalder. 21st Century livsstil har skabt nye behov og segmenter, der kræver særlige og individualiserede behov baseret på folks specifikke livsstilmønstre. Der er samtidigt sket omfattende forandringer i sammensætningen af familiestrukturer. Kvinder er i dag overrepræsenteret på universiteterne og alderen for førstegangsfødende er forskubbet. De serielle forhold har i stigende grad overtaget for giftermålet og single-husstanden er nu den mest almindelige husstandstype i Europa.

Familiemønstre er blevet mere komplekse, med flere sammenbragte familier, fraskilte, weekendbørn etc. Den stigende diversitet i måden, hvorpå folk vælger at leve deres liv, påvirker folks individuelle behov, forholdet til deres børn og deres opvækstvilkår og ønsker til bolig.

Fællesskabet: I takt med at diversiteten blandt folk stiger, øges behovet for bevidst segmentering når det kommer til fællesskaber. For eksempel kan prissætning eller branding bruges til at afskrække eller tiltrække visse segmenter, alternativt med "segments-etager".

Hjemmet: Demografisk segmentering erstattes af psykografiske segmentering. Psykografiske segmentering er baseret på forbrugernes mindset og værdier, som er mere et valg end en selvfølge. De enkelte livsfaser og valg, som folk træffer, er ikke så standard som i de gamle måder at segmentere demografien på. I dag er livet flydende og i stigende grad bestemt af hyper-individualiserede valg, som i sidste ende vil påvirke individets valg af bolig.

Det byggede miljø: Størstedelen af boligmassen blev bygget med den traditionelle kernefamilie i tankerne. Men familie-stereotyperne ændrer sig. Færre børn i Europa betyder færre værelser er nødvendige. Flere singler betyder flere enkeltlejligheder. Det betyder at efterspørgslen efter mindre lejligheder stiger, hvilket kan gøre det sværere at finde en bolig, der matcher ens behov igennem livet, eftersom de skifter afhængig af om man er single, lever i parforhold eller har valgt at skifte karriere, hvilket kræver videreuddannelse og i sidste ende betyder at den økonomiske formåen til at afdrage lån og betale husleje, kan forringes midt i arbejdslivet.

Tryghed og tillid

MEGATREND: INDIVIDUALISERING & TEKNOLOGISKE UDVIKLING

Tillid er under forandring. Borgernes tiltro til traditionelle institutioner er faldende, og nye teknologier er i gang med at forandre, hvordan tillid skabes og fastholdes i den digitale tidsalder. At sikre både følelsen af tryghed og en reel sikkerhed er essentielle elementer i et velfungerende samfund og fællesskab. At være en del af et fællesskab har historisk været en fordel for mennesker, da man har fundet sikkerhed, beskyttelse og støtte i gruppen. Derudover er der sket et generelt øget fokus på sikkerhed i samfundet som følge af en stigende kompleks verden. Med mere 'on-demand' forbrug og indsamling af 'Big Data' om brugernes personlige præferencer og adfærd bliver det også afgørende at kunne garantere datasikkerhed og at værne om brugernes privatliv, så de har tillid til, at persondata ikke misbruges.

Fællesskabet: At leve tæt sammen med et væld af mennesker med forskellig baggrund kan skabe grobund for konflikter. Tillid til hinanden er vigtigt og indbygget i de nordiske samfund, men samtidig noget der skal varetages i fællesskab. Derudover er det afgørende at sikre en sund balance mellem privatliv og deltagelse i fællesskabet, så alle kan føle sig hjemme.

Hjemmet: For at garantere sikkerhed, så kan det blive nødvendigt at integrere overvågning og kontrolsystemer ved adgang til boligområdet. Der er også mulighed for at bruge internet-forbundne 'gadgets' som routere, DVR, sikkerhedskameraer til at sikre integrering på tværs af sikkerhedsløsninger.

Det byggede miljø: Hjemmet er et meget privat domæne, som er sårbart over for forskellige former for utryghedsskabende aktiviteter, såsom larm og indbrud. Det er vigtigt at designe bygningerne og de forskellige 'spaces' til at skabe de bedst mulige rammer for at folk føler sig hjemme og trygge. For eksempel med åbne og oplyste udvendige omgivelser, samt opsyn med hvem der besøger ejendommen, hvilket kunne foregå gennem identitetsbaserede adgangskort for gæster.

Fra behandling til forebyggelse

MEGATREND: FOKUS PÅ SUNDHED & INDIVIDUALISERING

Fokus på sundhed driver en transformation af vores sundhedsforståelse, fra at dreje sig om behandling til i stedet at sætte ind med forebyggelse. Aldring, urbanisering og indvandring forandrer den demografiske sammensætning. Yderligere sker en mangfoldiggørelse af livsstile, hvor blandt andet samlivsformer nuanceres. Samlet set medfører dette også en polarisering og fragmentering af sundhedsadfærd, -adgang, og behov. Det danske sundhedssystem polariseres også af en række socioøkonomiske forhold. Livsstilssygdomme vokser i bestemte sociale lag. Stress bliver set som den største faktor for mentale lidelser blandt yngre generationer.

Fællesskabet: Stigende grad af individualisering, digital adfærd og virtuelle netværk kan forstærke stress relaterede effekter som fx angst, socialt pres, ensomhed og depression. Her er der gode muligheder i fællesskaber, der tilbyder 'do good and feel good' som for eksempel *The Good Gym*, der er et løbefællesskab med fokus på at hjælpe deres område med fx ældrebesøg og indkøb ifm. løbeturen.

Hjemmet: Der er stigende efterspørgsel efter 'health-as-a-service' og adgang til faciliteter for aktiviteter og velvære. Sundhedsmonitorering af søvn, mad og levevaner gennem digitale og mobile enheder bliver i stadig højere grad forbundet med hjemmet. For yngre generationer forventes dette i højere grad at blive integreret i et "sundheds-økosystem". Forskellige former for 'wearables' giver 'realtime' og 'on-demand' informationsdeling mellem individ, system og behandler. Udviklingen driver både en øget generel sundhedsforståelse samt mulighed for en mere specifik sundhedspraksis.

Det byggede miljø: Indeklimaet skal understøtte den stigende efterspørgsel efter et rent, sundt og grønt miljø, for at sikre fysisk og mentalt velvære. Samtidig er der stigende efterspørgsel efter at føle sig forbundet til naturen, selv i byområder med fx byhaver og grønne områder. Vi ser allerede tendensen til at skabe grønne miljøer i byernes byggede miljø. Både i form af parker og urbane åndehuller, men også med "grønne vægge" / 'hydroponic walls' og grønne zoner i hjemmet.

Mobility-as-a-service (MaaS)

MEGATREND: TEKNOLOGISK UDVIKLING

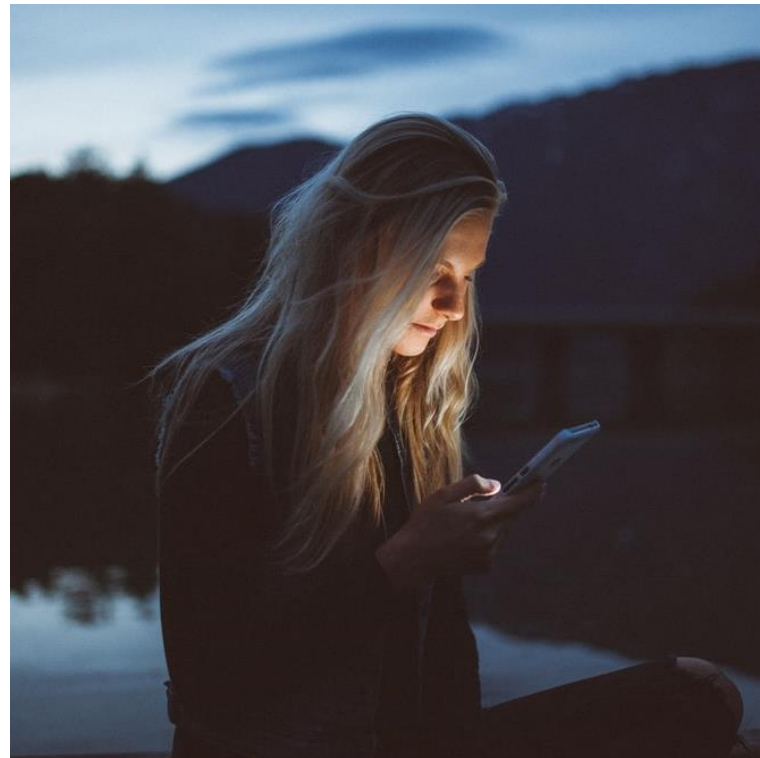
Byer over hele verden arbejder på at designe intelligente, mere integrerede og digitale bykosystemer for at øge effektiviteten i eksisterende sociale, økonomiske og miljømæssige processer – herunder mobilitet i byerne. Kombineret med AI og 'robotics' vil vi se en gennemgribende revolution med decentraliserede og automatiserede systemer der vil styre og betjene forsyningskæder, transport og logistik. Transport forventes i højere grad at foregå autonomt og automatisk – eller med kraftigt reduceret menneskelig indblanding. I kombination med MaaS (Mobility as a Service) forventes mobilitet at blive nemmere, mere 'convenient', billigere, og sandsynligvis også uden personligt ejerskab.

Enhver ændring af mobilitetsmulighederne har stor indflydelse på arbejdsmarkedet og ejendomsmarkedet – som for eksempel med 1960'ernes privatbilisme og forstadsliv. Så den autonome bil og MaaS (med alt fra biler, cykler og løbehjul til droner) vil have en stor betydning for, hvordan byen vil opleves og fungere i fremtiden. Dette påvirker også udseende og funktionalitet af bygninger.

Fællesskabet: Mere overkommelig transport fører til flere aktiviteter på steder "ude i byen" og tænkeligt at folk vil besøge hinanden oftere. At have steder at tilbringe tid sammen og muligheder for at imødekomme besøgende i fremtidens boliger vil være relevante. Samtidig vil corona pandemien forventes at stille højere krav til hygiejnen ved denne type interaktion.

Hjemmet: Automatiserede transportservices kan tilbyde kørsel ud og hjem baseret på data og algoritmer der har kortlagt adfærd og behov for såvel individer som grupper (eksempelvis gennem delte digitale kalendere). Skiftet til MaaS og ny leveringslogistik betyder tilsvarende at omfanget af tjenester, der kan tilbydes i hjemmet, stiger, da man ikke skal bekymre sig om at skulle være til stede for at modtage varer. Tænk fx rengøringsdroner eller autonom vare- og pakkelevering.

Det byggede miljø: Det bør indtænkes hvordan man giver mulighed for at både MaaS og dronelevering i det byggede miljø. Adgang til pakkerne nemmere og distribution af dem inden for bygningen vil blive påkrævet for bekvemt at tilpasse og betjene den nyeste transportlogistik.

Teknologisk socialisering

MEGATREND: TEKNOLOGISK UDVIKLING & INDIVIDUALISERING

Udviklingen i kommunikationsteknologi, -værktøjer og -platforme har bragt betydelige ændringer i måden, vi skaber, dyrker og opretholder kommunikation og socialiserer med vores omverden. I Sverige er 26% af de toårige online mindst en gang om dagen, hvilket eksemplificerer fremtidens generations tilvænning til digitale kanaler og interaktioner. Desuden er yngre generationer i stigende grad sociale gennem 'online gaming', hvorved relationerne i deres fysiske nærmiljø er under forandring og 'gamification' påvirker flere dele af vores sociale interaktioner. Fremtidens forbrugere vil til stadighed forvente digitalisering af flere typer af kommunikation og services, ovenikøbet med øget demokratisering og transparens.

Det skyldes i høj grad at den 'convenience' og det bekvemme adgangsprincip der er forbundet med digitale enheder og services påvirker vores forventninger til verden omkring os, herunder hvordan vi bygger relationer. Algoritmer former hvem vi ender på date med, og hvilke nyheder og statusser vi eksponeres for på sociale medier. Forventeligt vil vi flytte flere og flere sociale aktiviteter online. Dette betyder at datasikkerhed og 'privacy' bliver vigtigere for at sikre vores sociale infrastruktur mod manipulation og udnyttelse.

Fællesskabet: Stærkt engagement med beboere via kommunikation og at "alle bliver hørt" vil styrke fællesskaber, styrke enkeltpersoner og hjælpe med at bekæmpe ensomhed. Kommunikationsstyring kan forbedre social adfærd som opnåelse af konsensus og ansvarlighed, samt give beboere mulighed for at opbygge deres "arketyper" ved at besvare spørgsmål om, hvordan og med hvem de ønsker at leve.

Hjemmet: Potentialet for at integrere IoT og decentraliserede systemer i 'co-living management' er enormt. Digitale løsninger og platforme kan understøtte bookinger, daglig kommunikation, forespørgsler og betalinger. Digitale apps kan bruges til at udføre 'co-living matchmaking' for at skabe sammenhængende og langsigtede communities. Integration af blockchain teknologier i 'co-living management' vil understøtte sikre betalinger, monitorering og adgang lægehjælp og anden assistance.

Det byggede miljø: Det byggede miljø skal understøtte digitalisering ved at levere fællesområder, der kan integreres i og understøtte online kommunikation. Det kan fx være ved at vide om der er nogen i fælleskøkkenet (og måske hvem) før man overhovedet går derhen.

Kilder: LendEDU "The Finances of Fortnite: How Much Are People Spending on This Game?" (2018), Purehouse Lab "Perspectives on co-living: reimagining the experiences, processes and designs of shared living (2017), Pew Research Center "The Future of Social Relations" (2010),.

Værdiskabende økosystemer

MEGATREND: KOMMERCIALISERING, ØKONOMISK VÆKST & NETVÆRKSSAMFUND

Økosystem er et begreb fra biologiens verden, der beskriver et lokalt fællesskab af levende organismer, der interagerer med hinanden og deres lokale miljø gennem konkurrence og samarbejder. Selvom summen af økosystemet er højere end de enkelte dele, så hersker der en vis gensidig afhængighed af de andre organismer for at få økosystemet til at fungere. Nabolag, boligfællesskab og mennesker eksisterer ikke i isolation fra hinanden, men er en del af forskellige, fælles økosystemer med påvirkning på tværs af hinanden. Et fælles grundlag for sameksistens og – skabelse kan skabe værdi for alle elementerne i økosystemet. Fællesskabsbaserede platforme såsom boligfællesskaber kan bidrage til udvikling af mennesker, og øge livskvaliteten for de involverede individer.

Et væld af teknologier har nået et sådant udviklingsniveau, at deres indflydelse ikke kan ignoreres af kommercielle aktører eller individer. Disse teknologier omfatter distribueret ledger-teknologi (DLT), kunstig intelligens (AI), mixed reality, 5G, Internet of Things (IoT) og sensorer. Facebook er et eksempel på hvordan disse teknologier kan bruges til at kommercialisere fællesskaber. Vi forventer at se en stigende grad af rentable platforme der understøtter teknologisk socialisering og digitale fællesskaber.

Fællesskabet: Et boligfællesskab indgår som et fungerende økosystem i nabolaget og har potentiale til at blive en katalysator for nærområdets udvikling både qua antallet af beboere, men også gennem events og midlertidige installationer. Samtidig er der i fællesskabet mulighed for at skabe rum for udveksling af viden, genstande og interaktion, som kan bidrage til at styrke sammenhængskraften.

Hjemmet: Flere forskellige services kan integreres i økosystemet. Deleøkonomiske services som mobilitetsløsningen DriveNow og onlinevaskeriet Washa vil også kunne bidrage til at facilitere 'co-living' og skabe bekvemme forhold for beboerne i fællesskabet. Samtidig ville det være muligt at samarbejde med lokale serviceaktører og butikker om at give rabatter eller fordele for beboere.

Det byggede miljø: Det byggede miljø skal skabe gode rammer inden for lejlighedernes fire vægge, men også stimulerer liv og engagement udenfor. Nærhed til undervisningsinstitutioner, servicemuligheder og oplevelser er afgørende for at skabe attraktive forhold for beboere. På samme måde er det vigtigt at der er mangfoldighed og plads til kreativitet i brugen af "rummet", og at det hele ikke er defineret på forhånd og har fokus på 'convenience'.

Bonus info

‘One shared house 2030’

IKEA’S LIVING LAB & SPACE10

En playful (ikke videnskabelig) survey, med over 7.000 besvarelser fra 47 lande om hvordan folk gerne vil bo i bofællesskaber i 2030. Survey’en er designet som en online ansøgningsformular til et hypotetisk samlivsrum, der åbner i 2030. Survey’en spørger hvilke varer og tjenester – inklusive køkkener, arbejdsområder, smarte enheder, børnepasning og selvkørende biler – potentielle ansøgere ville være villige til at dele, og hvilken slags af co-living rum ville entydigt passe dem. I takt med at bofællesskaber stiger i popularitet, er målet med projektet at få en bedre fornemmelse af, hvordan folk gerne vil have deres ideelle co-living rum til at se ud, som et første skridt i designrejsen. Det er værd at have i mente at demografien bag besvarelserne er relativ snæver og derfor ikke repræsentativ. Dog kan der findes inspiration i survey’en givet dens omfang.

KEY TAKEAWAYS:

- Every person asked would be willing to share at least something
- In the future, people are the most concerned about lack of privacy in co-living

In the future people want to:

- Live in tight-knit communities of 4 to 10 people.
- Exception are ‘couples with children’: they’d prefer to be part of a slightly bigger community of 10–25 people.
- The majority of people would be most willing to live with childless couples and single women.
- Live with a diverse group of people (backgrounds and ages).
- Have room for pets.
- Have access to green spaces and gardens.
- Prefer to vote on new members rather than have the decision taken for them.
- Most people prefer to have equal ownership.
- The most important qualities of potential housemates are cleanliness, honesty, and being considerate.
- The least important qualities of potential housemates are: being handy, funny and attractive.
- People are willing to share internet, gardens and workspaces.
- People are NOT willing to share bathrooms, bedrooms and groceries.

4. Workshop download

IFF workshop på BLOX Hub

FORMÅL: AT FORSTÅ FREMTIDENS BEBOERBEHOV

De morgenfriske workshopdeltagere startede dagen på Dansk Arkitektur Center, hvor dét at bo i mindre og bæredygtige fællesskaber blev diskuteret til Morgen DAC "Kan vi bo småt, fælles og alligevel hver for sig?". Herefter fortsatte vi med workshop i BLOX Hub's lokaler i BoligLab regi. Formålet med workshoppen var at udforske fremtidens behov i relation til boligfællesskaber. Det blev opnået ved at introducere den megatrendanalyse som beskrives i afsnit 3 i denne leverance. Megatrendanalysen har til formål at danne et framework for generelle tendenser som indsigter, designkriterier og konkrete idéer, kan stresstestes op i mod. Megatrendframeworket er som udgangspunkt designet til at belyse Is It A Bird's indsigter, men kan anvendes til at stressteste en række forskellige projektelementer, også i faser senere i projektet.

AGENDA

14. Dec. 2021 kl. 9.30 – 11.30

1

Introduktion: Hvordan vi arbejder med fremtiden

2

**Præsentation af 4 Trends
10 min. silent brainstorm
Diskussion i plenum**

3

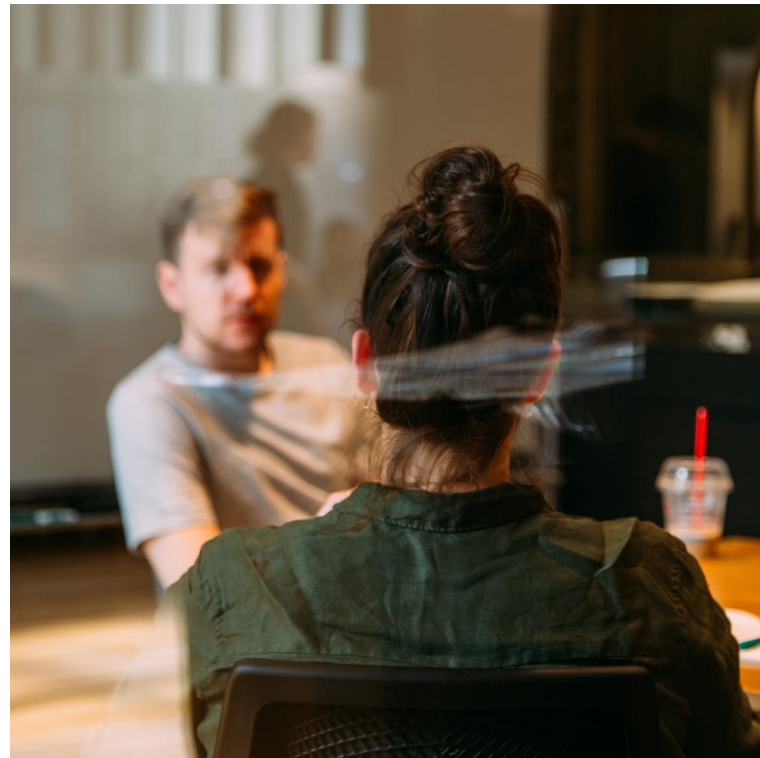
Kaffe Refill

4

**Præsentation af 4 Trends
10 min. silent brainstorm
Diskussion i plenum**

5

**Hvordan imødekommer vores boligfællesskab
fremtidens behov?**

Diskussion i plenum

NØGLESPØRGSMÅL

På workshoppen diskuterede vi primært **hvordan udvalgte trends påvirker fællesskaber, hjemmet og det byggede miljø med henblik på fremtidens boligfællesskaber**. I en blanding mellem silent brainstorm og diskussion i plenum, blev tanker, refleksioner og betragtninger diskuteret og noteret. Primære pointer fra diskussionen, samt download af workshopmateriale er beskrevet i dette kapitel og kategoriseret i forhold til det IFF vil kalde 'usikkerheder' (mere om det på næste side). Workshop outcome er sammenskrevet og omformuleret til en række overordnede betragtninger og tre identificerede usikkerheder, som har til formål at give projektgruppen et informeret afsæt til videre dialog og udvikling i fase 2.

Navn: Organisation:	HJEMMET	FÆLLESSKABET	DET BYGGEDE MILJØ
Demografisk Udvikling URBANISERING			
Bæredygtighed DEN GRØNNE BØLGE			
Individualisering DYNAMISKE LIVSFASER			
TRYGHED OG TILLID			
Fokus på Sundhed FRA BEHANDLING TIL FOREBYGGELSE			
Teknologisk Udvikling MOBILITY-AS-A-SERVICE			
TEKNOLOGISK SOCIALISERING			
Kommercialisering VÆRDISKABENDE ØKOSYSTEMER			

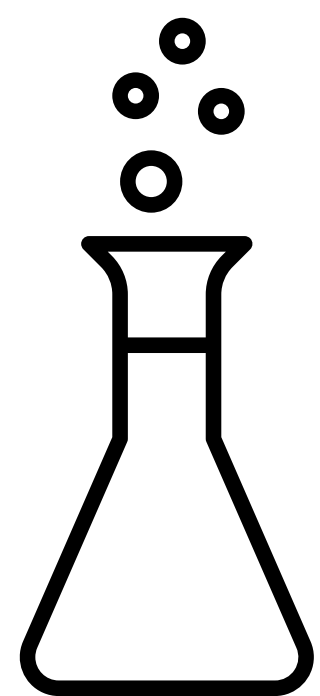

FRA TRENDS TIL USIKKERHEDER

Hvor trendbeskrivelserne peger på en række udviklinger, vi er relativt sikre på, så giver de også anledning til at pege på en række usikkerheder. At kalde det vi ikke ved hvad er ved navn, udruster beslutningstagere til at være opmærksomme på usikkerheder, på lige fod med sikre udviklingsforløb. Efter at have diskuteret tendenser, der har betydning for kerneinteresseområdet, kan vi fokusere på underliggende dynamikker ved at identificere to 'ekstremer' men mulige fremtider indenfor et givent område. Da diskussionen på workshoppen primært centrerede omkring 1) Fællesskabets arnested, 2) Beboersammensætning og 3) Teknologiens rolle, er usikkerhederne formuleret herudfra. Identifikation af usikkerhed giver mulighed for at identificere faktorer med stor indflydelse/høj usikkerhed på dette projekts boligfællesskab.

IDENTIFICEREDE USIKKERHEDER

Eksperimentet

SAMMENFATNING AF WORKSHOP DISKUSSION

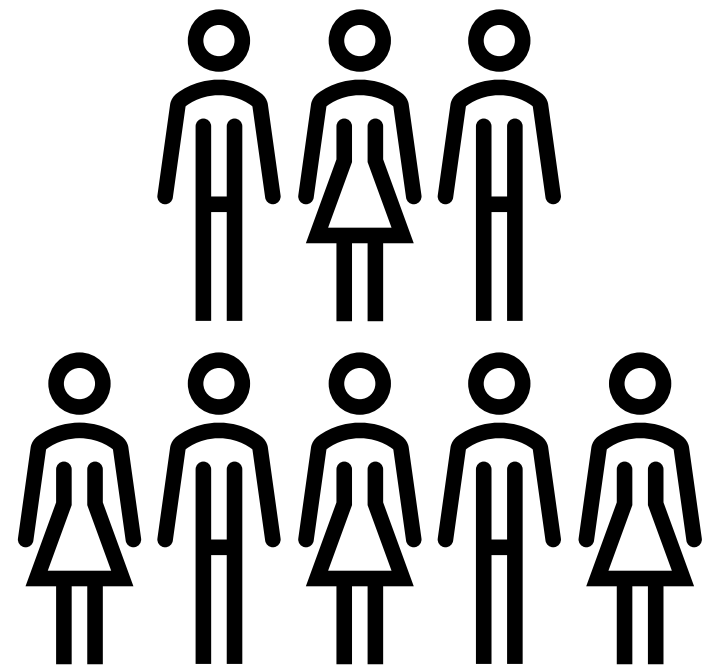
I takt med at København er blevet mere *liveable*, er det blevet markant dyrere at købe bolig. Spørgsmålet er om boligfællesskaber kan blive en måde at tilbyde billigere boliger, samtidig med at de er med til at skabe sociale, bæredygtige og bymæssige rum, der øger livskvaliteten for indbyggerne. Selvom bofællesskaber i dag henvender sig til et niche-segment (ca. 3% af den danske befolkning), er spørgsmålet hvornår noget kan defineres som et fællesskab. Er det f.eks. blot en opgang eller en gård man er fælles om i fremtidens boligfællesskab, forstærket af at flere og flere benytter sig af deleøkonomiske løsninger i hverdagen, som delebiler, varelevering etc.? Spørgsmålet er om boligfællesskabet kan blive en del af svaret på nogle af fremtidens udfordringer, hvor vi er flere til at deles om færre kvadratmeter.

Alt fra ressourceknaphed, klimakrise og bæredygtighed, til fremtidens måde at arbejde på er under forandring. Går vi imod en fokus på bæredygtig livsstil, hvor vi ikke blot deler for vores egen convenience skyld, men også for at mitigere klimaforandringer? Hvis vi skal imødekomme klimaets behov ved at optimere måden vi bor på, og forbruge mindre i kraft af det byggede miljø, stiller det en række krav: 1) mindre boliger og 2) deleøkonomiske løsninger. Hvis bæredygtighedsagendaen kommer til at stille flere krav til dokumentation af CO2 aftryk, vil dette afspejle sig på selve bygningens indretning, bæredygtighedsrelateret adfærd som affaldssortering og dermed afspejle sig i fællesskabets daglige adfærd.

Coronakrisen har accelereret hjemmearbejde og det vil være oplagt at indrette fremtidens boliger med et hjemmekontor eller et fælles workspace i bygningen/opgangen. Hjemmearbejde og isolation grundet epidemien forårsager en allerede stigende tendens som ensomhed, som boligfællesskabet kan afhjælpe. Spørgsmålet er om hjemmet i fremtiden bliver endnu mere identitetsskabende end det er i dag, eller om det faktum at det er så svært at bygge fleksible boliger, der passer til forskellige livsfaser, vil reducere menneskets identifikation med hjemmet i kraft af at beboere flytter oftere.

Øget mobilitet vil alt andet lige stille krav til fleksible løsninger i forhold til besøgende og overnattende gæster. Diskussionen berørte også hvilken rolle boligfællesskabet skal spille i lokalmiljøet i fremtiden. I hvilken udstrækning boligfællesskabet skal være en katalysator for vækst og udvikling i lokalområdet eller om det risikerer at udvande fællesskabet i boligen.

Fællesskabets arnested

SAMMENFATNING AF WORKSHOP-DISKUSSION

Et boligfællesskab der bygger på kommercielle principper, foreslår i en vis udstrækning et 'fællesskab on demand'. Er fællesskabet tilkøbt som en service og integreret med ens bolig? Er fællesskabet valgt til, men er bofællerne ikke selvvalgte? Spørgsmålet er i hvilken udstrækning fællesskabet skal være færdigdesignet og uafhængig af de beboere der flytter, ind og i hvor stor udstrækning beboerne skal have indflydelse på hvordan fællesskabet designes. Hvis vi tilbyder fællesskab som en service, er det spørgsmålet om vi kan tilbyde et skalerbart fællesskab. Et fællesskab på 5 personer, et på 35 og et på 100 personer? Det gør det muligt at interagere på forskellige niveauer af fællesskabet. Et koncept der kan afspejles i den arkitektoniske udformning.

Et boligfællesskab der er designet til alle, er designet til ingen. Klarhed over designprincipper om hvad det er for et fællesskab beboere melder sig ind i er afgørende. Skaber man et boligfællesskab, hvor man har nogle ting man deler, så bliver man et fællesskab. Alternativt skal det arkitektoniske være det bærende element til at understøtte fællesskabet, så beboere lettere møder sine naboer.

Diskussionen gik desuden på hvor stort et fællesskab er, hvad det skal kunne og hvorfor man melder sig ind i et fællesskab. Hvilke værdier bygger fællesskabet på og hvordan sikrer vi at boligfællesskabet opbygger sociale kompetencer på tværs af målgrupper? Konflikter rammer typisk bofællesskaber tidligt i processen, hvorfor en tilknyttet husterapeut kan være en fordel.

Med involvering af GLAD segmentet og diversiteten af ønsket målgruppe, kan vi skabe et boligfællesskab som er roligt, afkoblende i kontrast til det klassiske energifyldte bofællesskab, der skal kunne alt. Spørgsmålet er om det ville være fordrende for alle beboeres mentale helbred, at anvende en ny form for omsorg i fællesskabet med fokus på mental sundhed, der imødekommer alle målgrupper? Hertil kommer forståelsen af privatliv og sociale normer omkring det at trække sig tilbage fra fællesskabet.

Beboersegmenter

SAMMENFATNING AF WORKSHOP DISKUSSION

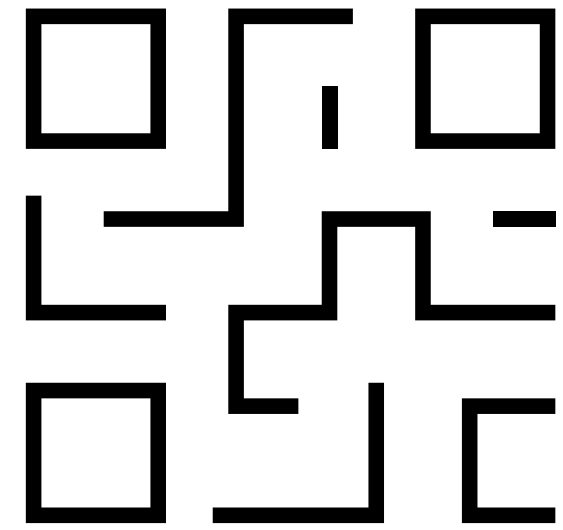
I et fællesskab der bygger på kommercielle vilkår, er klarhed over hvilke segmenter man henvender sig til selvsagt afgørende. Samtidig består fællesskabet af mennesker og det er derfor afgørende at designe et koncept, der både kan rumme de kommercielle og menneskelige værdier. Rundspørger i bofællesskaber viser at langt størstedelen ønsker en stor diversitet når det kommer til bofæller. Samtidig er det typisk én type mennesker, der vælger at bo i bofællesskaber og mennesker har tendens til at vælge mennesker til, der er like-minded og minder om dem selv. Risikoen ved at lade beboere stå for udvælgelsesprocessen, er at det i sidste ende med stor sandsynlighed vil skabe et stereotypet fællesskab.

Hertil kommer at en survey med over 7.000 respondenter peger i retning af at beboere gerne selv vil vælge bofæller, frem for at beslutningen bliver truffet for dem. Hvordan sikrer konceptet stor diversitet og inklusion af GLAD segmentet, overfor eksisterende beboeres medbestemmelse, når det kommer til tilflyttere? Og er boligfællesskabet for tilflyttere eller for eksisterende byboere? Diskussionen pegede på enighed om at aldersspredning er vigtig, for at opnå et mere robust fællesskab, og at det er noget andet end alder, som beboerne skal have til fælles. Heri ligger risikoen for at nogle vil blive betragtet som 'gamle' uden at ønske det. På den anden side, vil et koncept for til eksempel ældre par, i løbet af få år kunne transformere sig til et alderdomshjem.

Kunstig intelligens kan anvendes til at bistå udvælgelsesprocessen, som gruppen dog var enige om ikke måtte overlades alene til algoritmer, men som bør håndteres af mennesker i sidste ende. Det udelukker dog ikke at teknologi kan anvendes til match-making på målbare værdier. Det er dog vigtigt at have øje for risikoen ved at skabe fællesskaber, der er baseret på kunstigt intelligente valg, som prioriterer historiske præferencer.

Selvom vigtigheden af at udvælgelsesprocessen tager afsæt i bløde værdier er vigtig uanset beboersegment, er det særligt vigtigt i forhold til inklusion af GLAD-segmentet, så en bred beboerdiversitet ikke ender med stigmatisering. Her kan psykografisk segmentering, der segmenterer ud fra værdier og livsstile, med fordel anvendes.

Teknologiens rolle

SAMMENFATNING AF WORKSHOP DISKUSSION

I fremtidens boligfællesskab er den digitale infrastruktur og anvendelse af teknologi som socialiseringsform uundgåelig. I en fremtid hvor man køber sig adgang til et færdigt koncept, er mennesker ikke på samme måde med til at skabe fællesskabet. Spørgsmålet er hvad det kræver af boligselskabet og hvordan teknologi integreres på en måde, så det *understøtter* og ikke *underminerer* fællesskabet. Kunsten må være at balancere teknologiens rolle, som en facilitator for fællesskabet, hvor man til eksempel kan se hvem der er i fælleskøkkenet og hvornår; hvem der ønsker at spise hvad og hvornår – for hermed at kunne nudge fællesskaber og fælles oplevelser uden at teknologien er den drivende kraft i at skabe fællesskabet.

Det er centralt at teknologien anvendes til dét den er god til; som logistik og booster af det byggede miljø ved til eksempel at optimere brugen af fælles arealer via bookingsystemer. Ligeså centralt er det, at beboerne tager ansvar for det sociale og ikke (udelukkende) overlader menneskelige relationer til teknologien. Teknologien kan dog i visse henseender anvendes til at opbygge og forebygge konflikter ved f.eks. at gøre anvendelse af fællesarealer og redskaber digitalt. I samme ombæring kan en fattig kultur på sociale medier også bevirke det modsatte. Den teknologiske del af konceptet skal designes på en måde der sikrer at GLAD-segmentet kan anvende services på lige fod med andre beboere.

I takt med at mennesker tilkøber flere og flere services som gør hverdagen bekvemmelig, er det spørgsmålet om services i nogen grad risikerer at erstatte de hverdagsudfordringer der historisk set er løst i kraft af naboskabet. Risikoen ved at anvende kunstig intelligens er også at algoritmer foretager en række fravalg på vegne af mennesker, som kan resultere i stigmatisering. Hertil bør det bemærkes at de senest udviklede kunstigt intelligente ansættelsesrobotter, har vist sig at være mindre fordomsfulde, sexistiske og diskriminerende i valg af kandidater, end mennesker i HR afdelinger.

Konkrete idéer

- GLAD café kombineret med workspace
- Hus-terapeut der uddanner i og faciliterer udbygning af fællesskaber og konflikthåndtering
- Dele-have og driftsplan der styres og faciliteres af fællesskabet (som til eksempel at moste æbler)

Koncept-idéer

- Et praksis-fællesskab hvor ejendommen skal vedligeholdes i fællesskab, så beboere har en oplagt mulighed for at gøre noget sammen.
- Hygge koncept. Hver gang vi spiser, hygger vi.
- Byggeri med færre m² per bolig i bytte for flere fællesarealer
- Teknologisk infrastruktur der understøtter men ikke styrer fællesskabet
- Mindre fællesskaber hvor der er plads til at man kan trække sig
- Ikke alderssegmentering, men værdisegmentering
- Fælles rum/dagligstue per opgang

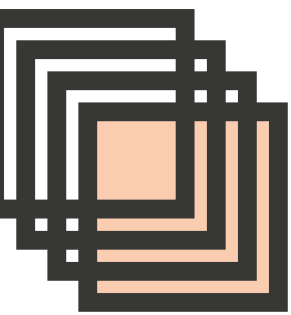

5. Appendix

Navn: LEA Organisation: IAB	HJEMMET	FÆLLESSKABET	DET BYGGEDE MILJØ
Mega trends Demografisk Udvikling Særbortend URBANISERING	HJEM FRA FØDT OG OPVOKSET ELLER HJEM TIL TILFLYTTET	Polarisering → manglende gjenstand	- VÆLGET MELLEM DE SMÅ BOLIGER I KØB/BYER, & NADS PÅ LAND.
Bæredygtighed DEN GRØNNE BØLGE	VÆRDIER I HJEMMET.	NYE VÆRDI PARAMETERE → KAN MÅLES	
Individualisering DYNAMISKE LIVSFASER	SKIFT AF SEGMENT PÅ UGE BASIS - HVAD ER KERNEN	"BEVIDST SEGMENTERING" "NOGEN AT SPEJLE SIG I"	NYE MINDRE BOLIGER TIL SINGLE - HUSSTANDEN
→ Vi bor steder. kortere tid... så fællesskaber skal → men bliver også mere attraktive	HVAD ER FORSTÅElsen AF PRIVATLIV? → VÆLGET OM AT TRække SIG TILbage → SKAL MAN Sige FRA? → ELLER VÆLGE TIL	KAN MAN TILBYDE KONFLIKTHANDTERING? DELE/EJERSKAB → KAN MÅLES? → ÅBENT / LUKKET I LOKALMILJØET En tendens i nutidens bofællesskab er at åbne op for lokal samfundet. Skaber det nye krav til sikkerhed.	
TRYGHED OG TILLID Når man går fra privat boligform til fælles boligform skal man være klar til at dele sig selv fra Fokus på Sundhed	Det rolige, afkoblingen kontrasten til det klassiske energifulde, dynamiske bofællesskab.	Ny form for omsorg	
FRA BEHANDLING TIL FOREBYGGELSE			
Teknologisk Udvikling MOBILITY-AS-A-SERVICE	At dele ↑ Fællesskabet	krav om organisering ↑ standard på fællesskab	"Venskabs" bofællesskaber netværk mellem bofællesskaber.
TEKNOLOGISK SOCIALISERING	Opmærksomhed på, hvor teknologien skal socialisere og hvor ikke...		Teknologien kan booste brugen af det byggede miljø - fx dobbelt brug af lokaler.
Kommercialisering VÆRDISKABENDE ØKOSYSTEMER		Bofællesskab som katalysator for nær områdernes udvikling → kommerciel → støtte	

Navn: Mette Organisation: KAB	HJEMMET	FÆLLESSKABET	DET BYGGEDE MILJØ
Demografisk Udvikling URBANISERING			
Bæredygtighed DEN GRØNNE BØLGE		Er det aldersrelaterede fællesskaber? Eller skal fællesskabet handle om noget andet?	Hvordan bliver det efterspurgt at leve på mindre → gøre det attraktivt
Individualisering DYNAMISKE LIVSFASER	skal bygges så det naturlige valg er bæredygtigt	Hvad skal binde fællesskaber sammen?	Hvor langt borte det at flytte? Eller ændre bolig til sit livstiden ændring
TRYGHED OG TILLID		alder & familie type, men ikke etnicitet og kultur?	Det man gerne vil dele → de fælles lokaler, hvor skal de ligge i forhold til boformen → tæt på og dele med frækt?
Fokus på Sundhed FRA BEHANDLING TIL FOREBYGGELSE	Hjem	FÆLLESSKAB	BYG
Teknologisk Udvikling MOBILITY-AS-A-SERVICE	SELVBESTEMMEJØDE	VÆRE EN DEL AF NOGET	ADAPTERE TIL UNAER- STØTTELSE AF AT VÆRE BIBRAGE
TEKNOLOGISK SOCIALISERING		HVORDAN SIKKER VI AT MENN. MED FUNKTIONSDER OGSÅ KAN BENYTTE DET! ↓ DER ER GRUPPER DER IKKE ANDRE JOB-TYPER: GLAD = MANUELLE JOBS	MED NYE SERVICES → HVAD ER SÅ DET VIGTIGE DER SKAL VÆRE LOKALT I BOLIG FÆLLESSKABET?
Kommercialisering VÆRDISKABENDE ØKOSYSTEMER		ALGORITMER VÆLGER FFR DIG = DE FRAVÆLDER OGSÅ !!	Mest her valg bliver services - det er nemt og mindre forpligtende

= HVAD ER DET
FÆLLESSKABET SKAL = FACILITET & PARTISIPATION
BÆREDE PÅ

Navn:	HJEMMET	FÆLLESSKABET	DET BYGGEDE MILJØ
Demografisk Udvikling URBANISERING		FÆLLESSKABET SKAL KUNNE IMODKOMME KONFLIKTER: OPBYGGE SOCIALE KOMPETENCER - HVILKET KUNNE FORMIDLES INKLUDERENDE PÅ TVÆRS AF MÅLGROPPER	KOMPACTE BOLIGER
Bæredygtighed DEN GRØNNE BØLGE	"DO GOOD PRINCIPPER" VIL KUNNE SKABE GIVE FORMÅL PÅ "DO GOOD & FEEL GOOD"	SEKVICE SOM UNDERSTØTTER FÆLLES VÆRDIER	EFFEKTERINGSKRAFT SELVE BYGGERIET SKAL VÆRE GRØNT. ÅBNE PARTER INVITERER DE GRØNNE IND.
Individualisering DYNAMISKE LIVSFASER <u>UNSTATION</u>	ØRSKUD I TILVÆRELSEN - PSYKOLOGISK SEGMENTERING MIT HJEM SKAL IMODKOMME MIG OG MINE SKIFTENDE BEHØV	BEVIDST SEGMENTERING - PÅ BAGGRUND AF VÆRDIER	SIGNE-HJØSTADEN
TRYGHED OG TILLID		TILLID ÆNDES I DET NÆRE OG RELATERE NIVEAUER AF ÅRSGANG	HAVE FLERE "STADIER" AF PRIVATLIV
Fokus på Sundhed FRA BEHANDLING TIL FOREBYGGELSE	UPDATERING KAN VÆRE AT VI SKAL VÆRE OPVAKSOMME PÅ HELE AT AT FOREBYGGELSE SKAL GÅ PÅ TVÆRS AF MÅLGROPPER PÅ STRESS	Fokus PÅ MENTAL-SUNDHED	
Teknologisk Udvikling MOBILITY-AS-A-SERVICE		DET ÅBNE FÆLLESSKAB: - EVENTS ELLER SERVICES DER KOMMER BESØGENDE	BYGGEDE MILJØ DER FØRER FÆLLESSKABNING
TEKNOLOGISK SOCIALISERING		CO-LIVING MATCHNING VED BRUG AF AI/ALGORITMER PÅ BAGGRUND AF VÆRDIER	
Kommercialisering VÆRDISKABENDE ØKOSYSTEMER		BINDE FÆLLESSKABER SAMMEN MED DEN OMKINGGÅENDE KONTEXT: MED FOKUS PÅ AT HOLDE HJEM & ARBEJDE PRODUKT FOR GLADNÅLGROPPER	HVLKE FAKULTETER SKAL DELES? - HOBYER - ARBEJDSPLADSER

Navn: NOEL	HJEMMET	FÆLLESSKABET	DET BYGGEDE MILJØ
Demografisk Udvikling URBANISERING	Ans vi skal imødekomme det behov og svare på nogle trends, særligt "den grønne bølge" eller klimakrisen		
Bæredygtighed DEN GRØNNE BØLGE	mindre bygges	Delicatsani	Hvilken kvalitet gives øget økonomisk og fokus på bæredygtighed og dermed hvilken løsning?
Individualisering DYNAMISKE LIVSFASER	Har ego' ret med ensomhed. som vel aflader behov → løs?		
TRYGHED OG TILLID		"Dan vi kan bødte at ego' der vi bødte kan bide"	Overstabilitet - kan bødte bødte bødte: det oplevede miljø.
Fokus på Sundhed FRA BEHANDLING TIL FOREBYGGELSE			
Teknologisk Udvikling MOBILITY-AS-A-SERVICE	Bli hjemme (andw) mere identitetsbevidst?	Service underbygge fællesskabet. og fastholder os (i. osv) os i fællesskabet.	
TEKNOLOGISK SOCIALISERING			
Kommercialisering X VÆRDISKABENDE ØKOSYSTEMER	Når vi taler fællesskabet så er der vel tættest på at være et bud på en løsning? Er der en modsætning mellem kommercialisering og værdiskabende.		

6. Om IFF

Instituttet For Fremtidsforskning

Instituttet for Fremtidsforskning (Copenhagen Institute for Futures Studies) er en uafhængig, almennyttig fremtidstænkning (NGO) grundlagt i 1969, på initiativ af tidligere OECD Generalsekretær, Professor Thorkil Kristensen. I dag er Instituttet en globalt engageret organisation, der arbejder på tværs af den offentlige, private, almennyttige og akademiske sektor.

Instituttet eksisterer for aktivt at bidrage til bedringen af vores samfund, hvilket indebærer bedring for den størst mulige mængde mennesker. Vi arbejder for den bedring ved at anvende vores tværfaglige kompetencer til *at udruste og inspirere individer og organisationer til at agere på fremtiden, i nutiden.*

Vi har en bred portefølje af aktiviteter indenfor fremtidsforskning, der spænder fra rådgivning, kurser og foredrag til udgivelser, begivenheder og fremtidsorienterede initiativer af varierende art og skala.

Instituttets ambition er at blive et alsidigt globalt center for fremtidstænkning – for de mange, af de mange.

Forskning viser, at en struktureret tilgang til fremtiden giver 33% højere rentabilitet.

- er du villig til at afsætte lige så mange ressourcer til at forstå din fremtid, som du afsætter til at forstå historiske tal?

